



**T.C.**  
**TİCARET BAKANLIĞI**  
**Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü**

Sayı : 75986314-724.01.01

Konu : Ülkemiz İle Libya Arasında  
İmzalanan MOU

**DAĞITIM YERLERİNE**

İlgi: 14.08.2020 tarihli ve 75986314-149.02.E-00056604722 sayılı yazımız.

İlgi'de kayıtlı yazımızda, Türkiye ile Libya arasında müteahhitlik alanında 13.08.2020 tarihinde bir Mutabakat Zaptı'nın (MoU) imzalandığı belirtilmiş olup sözkonusu Mutabakat Zaptı ile Türk firmalarının Libyalı işveren idareler ile kontrat bazında yapacağı görüşmelerden kalıcı bir çözüm elde edilmesinin sağlanabileceğinin değerlendirildiği ifade edilmişti. Libya tarafınca gündeme getirilen, firma-işveren idare görüşmelerinin sonuçlarının ifa edilememesi hususunu bertaraf etmek ve Libya Devletinin ilgili tüm Kurumlarının sürece katkı sağlamasını temin etmek amacıyla imza altına alınan MoU'ya yine Libya tarafının talebi üzerine, bir yürürlüğe giriş maddesi eklendiği belirtilerek firmalarımızın bu madde uyarınca MoU'nun yürürlüğe girmesinin ardından 90 gün içerisinde ellerindeki belgelerle Libyalı işveren idarelerle bir araya gelerek geçmişten kalan sorunları müzakere etmeleri gerektiği hususu vurgulanmıştı.

MoU'nun yürürlüğe girmesine yönelik çalışmalar kapsamında, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından onaylanan ve yazımız ekinde yer alan MoU 15.09.2020 tarihinde (bugün) Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Böylece Türk tarafının metnin yürürlüğe girişine ilişkin iç onay süreci tamamlanmıştır.

Bundan sonraki aşamada, Dışişleri Bakanlığımızca, Libya tarafına Türk tarafının iç onay sürecini tamamlandığına ilişkin bildirim diplomatik kanaldan yapılacak ve Libya tarafının da iç onay sürecini tamamlamasının ve MoU'nun yürürlüğe giriş tarihine ilişkin bildirimının yapılmasının beklendiği bildirilecektir. Libya tarafının iç onay sürecini tamamlaması ve MoU'nun yürürlüğe giriş tarihini belirtmesinin ardından MoU'nun yürürlüğe girmesine yönelik bir kararname çıkartılacak ve MoU yürürlüğe girecektir. MoU'nun yürürlüğe giriş süreci tamamlandığında firmalarımıza gerekli bilgilendirmenin yapılması amacıyla Kurum/Kuruluşlarınıza bilgi verilecektir.

Öte yandan, İlgi'de kayıtlı yazımızda da vurgulandığı üzere, firmalarımızın sorunlarının, özel hukuk sözleşmelerinden kaynaklanan sorunlar olması ve bu sorunların ancak firma-işveren idare görüşmeleri çerçevesinde çözümlenebilecek hususları ihtiva etmesi



nedeniyle, MoU'nun yürürlüğe girmesinden sonra öngörülen takvim çerçevesinde iş süreçlerinin takibinin firmalarımız tarafından hassasiyetle gerçekleştirilmesinin hayati önemi haiz olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, İlgi'de kayıtlı yazımızda belirtilen hususlara ek olarak;

1. Firmalara duyuru yapılarak, metnin yürürlüğe girmesinin ardından 90 gün içerisinde ellerindeki belgelerle birlikte Libyalı işveren idarelerle bir araya gelerek geçmişten kalan sorunları müzakere etmeleri gerektiği tekrar hatırlatılmalıdır. Bu kapsamda, firmalarımızın, geçmişten kaynaklanan sözleşmelerinin bulunduğu Libyalı işveren idarelerden randevu almak üzere ilgili Libyalı kurumlara yazılı bildirimde bulunmasının ve bu bildirimi yaptığına dair Trablus Büyükelçiliğimize, Bakanlığımıza ve üyesi olduğu STK'ya da bilgi vermesinin uygun olacağı düşünülmektedir.
2. Kurum ve Kuruluşlarının gerekli duyuru, bilgilendirme ve yönlendirmeleri üyelerinin yanı sıra, geçmişte Libya ile ilgili yapılan çeşitli çalışmalarda elde edilen bilgiler ışığında, kendilerine üye olmasa bile, projelerinin Libya'daki olaylardan etkilendiği bilinen tüm firmalara yapmasının ülkemizin çıkarları açısından yüksek önem taşıdığı değerlendirilmektedir.
3. Kurum ve Kuruluşlarının Libyalı işveren idareler ile görüşecek firmalarımızın hangi proje/leri için hangi işveren idare ile görüşecekleri ve bu görüşmeler için öngörülen muhtemel tarih aralığıyla, görüşme yeri bilgisini firmalardan talep etmeleri ve bir envanter oluşturmalarının sürecin sağlıklı bir şekilde takip edilmesi açısından yüksek önemi haiz olduğu değerlendirilmektedir. Bu şekilde oluşturulacak bir envanter ile mevcut durum analizinin sağlıklı ve hızlı bir şekilde yapılması ve ihtiyaç duyulduğunda gerekli yönlendirmelerin gerçekleştirilmesi mümkün olabilecektir.
4. Firmalarımızın Libyalı işveren idareler ile gerçekleştirecekleri görüşmeleri, mevcut güvenlik koşullarını ve Libya Büyükelçiliğimizin bu konudaki yönlendirmelerini de dikkate alarak, mümkün olduğu ölçüde Libyalı işveren idarelerde ya da işveren idarelerin firmalarımız ile görüşmeyi kabul ettikleri güvenli ortamlarda gerçekleştirmelerinin müzakere süreçlerinin hızlı bir şekilde tamamlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
5. İlgi'de kayıtlı yazımızda da yer aldığı üzere, firmalarımızın Libyalı idarelerle yapacakları görüşmeler kapsamında işe devam etme imkânlarının olması durumunda, yeniden işe başlama sözleşmelerinde güvenlik ile ilgili gerekli maddelere mutlaka yer vermelerinin ve özellikle mevcut tüm sigortalama imkânlarını değerlendirmelerinin yüksek önem arz ettiği ve bu hususlara firmalarımıza yapılacak bilgilendirmelerde yer verilmesinin elzem olduğu değerlendirilmektedir.
6. Ayrıca, İlgi'de kayıtlı yazımızda da yer aldığı üzere, firmalarımızdan, Libyalı idareler ile yapılan görüşmeler sonucunda kesinleşen, iptal olan veya yeniden işe başlama sözleşmesi yapılan projelere ilişkin verilerin de temin edilmesine de ihtiyaç duyulmakta olup bu kapsamda, elde edilen verilerin hazırlanan envantere eklenmesinin gerek istatistiki izleme gerekse süreç yönetimi açısından tüm verilerin Bakanlığımızla paylaşılmasının önem arz ettiği hususunda firmalarımızın bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu konuda sektör kurum ve



T.C. TİCARET BAKANLIĞI SERBEST BÖLGELER,  
YURTDIŞI YATIRIM VE HİZMETLER GENEL  
MÜDÜRLÜĞÜ

Tarih: 15/09/2020

Sayı: 75986314-724.01.01-E-00057406328

kuruluşlarımızın bir araya gelerek, ortak çaba ile geçmişte olduğu gibi, toplu bir bilgilendirme çalışması yapmasının sürecin sağlıklı şekilde idamesi açısından büyük fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır  
EMEL EMİRLİOĞLU  
Bakan a.  
Genel Müdür V.

Ek: Libya MOU Resmi Gazete

Dağıtım:

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine  
Türkiye Müteahhitler Birliğine  
Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (Deik)  
Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliğine  
İntes İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikasına  
Elektromekanik Sanayicileri Derneği (Emsad)  
Libya'daki Türk Müteahhitleri Birliğine

## MİLLETLERARASI ANDLAŞMA



**Karar Sayısı: 2947**

13 Ağustos 2020 tarihinde Ankara'da imzalanan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Mutabakat Zaptı"nın onaylanmasına, 244 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2 nci ve 3 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.

14 Eylül 2020

**Recep Tayyip ERDOĞAN**  
CUMHURBAŞKANI



**Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti**  
**İle**  
**Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti**  
**Arasında**  
**Mutabakat Zaptı**

Ülkelerimiz Türkiye ve Libya arasındaki kardeşlik ilişkilerini güçlendirmek için ve iki ülkenin hükümetlerinin çeşitli alanlarda işbirliği fırsatlarını artırma arzusu ile;

Libyalı birimler ile Türk şirketler ve Libyalı/Türk ortak girişimleri, ortaklıkları ("akit taraflar") arasındaki sözleşmeler tahtındaki projelerle ilgili hususların en iyi şekilde çözümünün aralarında doğrudan diyalog yoluyla olabileceğine dair her iki hükümetin anlayışı ile;

Sayın Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanı ve Sayın Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Planlama Bakanı tarafından Ankara'da 31 Ocak 2019 tarihinde imzalanan toplantı tutanağı göz önünde bulundurularak.

İki ülkenin hükümetleri aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Libya'daki kalkınma projelerinin icrasına yönelik, Libya'da istikrarı sağlama ve iki ülke arasında gerçek bir ortaklığın temellerini atma üzerindeki doğrudan etkileri göz önüne alınarak, işe devam etmenin önemini vurgularlar.
2. Projelerin icrası ile görevlendirilen akit tarafları, yapıcı bir diyalog çerçevesinde, bir önceki aşamada projelerdeki işin askıya alınması sonucunu doğuran olağanüstü genel koşulları nazarı itibara alarak, ilgili hak ve borçlarını yerine getirmek için doğrudan ve derhal görüşmelere başlamaya davet ederler.
3. Akit tarafları, projelerde işe devam için süreçler üzerinde anlaşmaya ve meseleler ile zorluklara çözümler bulmaya, ilaveten ortak menfaatleri doğrultusunda ilgili hak ve borçlarına dair sulh olmaya çağırırlar.
4. Akit tarafları, projelerin etraflı bir teknik ve iktisadi değerlendirilmesinin ve devamlılıklarının fizibilite etüdünün yapılmasına ilaveten, önceliklerinin belirlenmesine, bunlar üzerinde çalışmaya başlamaya veya bunları iptal etmeye ve ilgili hak ile borçları tasfiye etmeye teşvik ederler, ve akit tarafları, işlerin olası devamına ve/veya hak ve borçların sulhüne dair, işbu Mutabakat Zaptı'nın yürürlüğe girmesini takip eden 90 gün içerisinde bir anlaşmaya varmaya teşvik ederler; akit tarafların müzakerelere başlayamaması veya bir anlaşmaya varamaması veya projenin sonlandırılması durumunda, işbu Mutabakat Zaptı'nın yürürlüğe girmesini takip eden 180 gün içerisinde akit taraflar bir kesin hesap hazırlarlar ve ilgili haklara ve borçlara dair sulh olurlar.
5. Mevcut ve gelecekteki menfaatleri nazarı itibara alarak, ortaya çıkabilecek herhangi bir uyuşmazlığın dostane çözümüne dair tüm gayretlerin gösterilmesini tavsiye ederler.



6. Hükümetler, ihtiyaç halinde ve akit taraflar yardımlarını talep ederse, akit tarafların hedeflenen amaçları sağlayan ve farklı bakış açılarını uzlaştıran sonuçlara ulaşmasını teşvik etmek için en iyi tavsiye ve görüşlerini verecektir.
7. Akit taraflar, sözleşmesel hakları ve borçları ile uyumlu anlaşmalara varmaya teşvik edilirler ve her iki Hükümet bu anlaşmalara uyulmasını destekleyecektir. Her iki hükümet, Türk yükleniciler tarafından üstlenilen projelerle ilgili hükümetlerin veya onlar ile ilişkili birimlerin, vermiş olabileceği tüm taahhütleri destekler ve riayet ederler.
8. Hükümetler, işbu Mutabakat Zaptı'nın uygulanmasını takip etmek için, üç aylık dönemlerde, yeri Ankara ve Trablus arasında dönüşümlü olacak – veya sonradan mutabık kalacakları herhangi başka bir yerde – Bakanlık seviyesinde kurulmuş olan Ortak Çalışma Grubu'nun toplantı düzenlemesi konusunda mutabık kalmışlardır.
9. İşbu Mutabakat Zaptı, Tarafların birbirlerine, işbu Mutabakat Zaptı'nın yürürlüğe girmesi için iç yasal gereklerin yerine getirildiğini bildiren son yazılı bildirimin diplomatik kanallar vasıtasıyla alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

İşbu Mutabakat Zaptı Ankara'da, 13 Ağustos 2020 tarihinde, bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere, Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde ikişer orijinal nüsha olarak yapılmıştır. İşbu Mutabakat Zaptı'nın yorumunda farklılık olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

**Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti**  
**Adına**

**Libya Devleti Ulusal Mutabakat**  
**Hükümeti Adına**

**Ruhsar Pekcan**  
**Ticaret Bakanı**

**Dr. Al-Taher Al-Hadi Al-Juhaimi**  
**Planlama Bakanı**



## مذكرة تفاهم بين حكومة الجمهورية التركية وحكومة الوفاق الوطني بدولة ليبيا

تعزيزاً لأواصر الأخوة بين بلدينا ليبيا وتركيا،  
ورغبة من حكومتَي البلدين في تقوية فرص التعاون في مختلف المجالات،  
وإدراكاً منهما بأن تسوية أوضاع المشروعات المتعاقد عليها بين كيانات ليبية وشركات تركية  
وشراكات مشتركة ليبية تركية ( الأطراف المتعاقدة) يمكن أن يتم على أفضل وجه من خلال  
حوار مباشر فيما بينهما.  
وفي ضوء محضر الاجتماع الموقع من قبل معالي وزير التخطيط المفوض في حكومة الوفاق  
الوطني الليبية ومعالي وزيرة التجارة التركية بمدينة أنقرة في 31 يناير 2019،  
فإن حكومتَي البلدين توصلتا إلى التفاهات الآتية:

1. يؤكدان على أهمية استئناف العمل في تنفيذ مشروعات التنمية في ليبيا لأثرها المباشر في تحقيق الاستقرار في ليبيا ولكونها تؤسس لشراكة حقيقية بين البلدين.
2. يدعوان الأطراف المتعاقدة على تنفيذ المشروعات إلى البدء في مشاورات مباشرة فورية في إطار حوار بناء يراعي الظروف العامة الاستثنائية التي كان لها الأثر في وقف العمل في المشروعات في المرحلة السابقة والوفاء بالحقوق والالتزامات المترتبة عليها.
3. يحثان الأطراف المتعاقدة على الاتفاق على آليات استئناف العمل في المشروعات وإيجاد الحلول للمسائل والصعوبات وتسوية الالتزامات والحقوق المتعلقة بها بما يراعي مصالحهما المشتركة.
4. يشجعان الأطراف المتعاقدة على إجراء تقييم شامل للمشروعات فنياً واقتصادياً وجدوى الاستمرار فيها، وتحديد أولوياتها ومباشرة العمل فيها، أو إلغاؤها وتصفية الحقوق والالتزامات المتعلقة بها، ويشجعان الأطراف المتعاقدة على التوصل لاتفاق بشأن الاستئناف المحتمل للمشروعات أو تسوية الحقوق والالتزامات في غضون 90 يوماً بعد دخول مذكرة التفاهم هذه حيز التنفيذ، وإذا لم تتمكن الأطراف المتعاقدة من البدء في المفاوضات أو التوصل إلى اتفاق، أو إذا كان سيتم إنهاء المشروع، تقوم الأطراف المتعاقدة بإعداد حساب ختامي وتسوية الحقوق والالتزامات ذات الصلة في غضون 180 يوماً بعد دخول مذكرة التفاهم هذه حيز التنفيذ.
5. توصيان الأطراف المتعاقدة ببذل كل جهد لتسوية ما قد ينشأ من مسائل خلاف بالطرق الودية أخذة في الاعتبار مصالحها الآنية والمستقبلية.



6. تَبَذَّلَ الحُكُومَتَانِ أَفْضَلَ الْمَشُورَةِ وَالرَّأْيِ لِتَشْجِيعِ الْأَطْرَافِ الْمُتَعَاقِدَةِ عَلَى الْوُصُولِ إِلَى نَتَائِجِ تَحْقِيقِ الْأَهْدَافِ الْمَرْجُوءَةِ، وَتَقْرِيبِ وَجْهَاتِ النَّظَرِ فِي حَالَةِ الْخِلَافِ بَيْنَهُمَا، إِذَا لَزِمَ الْأَمْرُ، وَإِذَا طَلَبَتِ الْأَطْرَافُ الْمُتَعَاقِدَةُ مَسَاعَدَتَهَا.

7. تَشْجِعُ الْأَطْرَافُ الْمُتَعَاقِدَةُ إِلَى التَّوَصُّلِ إِلَى اتِّفَاقَاتٍ تَتَوَّاهِمُ مَعَ حَقُوقِهَا وَالتَّزِمَاتِهَا التَّعَاقُدِيَّةِ، وَتُسَدِّدُ الْحُكُومَتَانِ الْإِمْتِنَانَ لِتِلْكَ الْاتِّفَاقَاتِ، وَتُدْعِمُ الْحُكُومَتَانِ وَتُرَاعِي أَيْةَ التَّزِمَاتِ قَدْ تَكُونُ كُلُّنَا الْحُكُومَتَيْنِ أَوْ الْكِيَانَاتِ الْمُرْتَبِطَةِ بِهَا قَدْ دَخَلَتْ فِيهَا فِيمَا يَتَعَلَّقُ بِالْمَشَارِيعِ الَّتِي يَنْفِذُهَا الْمُقَاوِلُونَ الْأَتْرَاكُ.

8. اتَّفَقَتِ الْحُكُومَتَانِ عَلَى أَنْ يَعْقدَ فَرِيقُ الْعَمَلِ الْوِزَارِيِّ الْمَشْتَرَكِ اجْتِمَاعاً رُبْعَ سَنَوِيٍّ بِالتَّنَاقُوبِ بَيْنَ طَرَابُلُسٍ وَأَنْقَرَةَ – أَوْ فِي مَكَانٍ آخَرَ يَتَّفَقَانِ عَلَيْهِ لَاحِقاً – لِمَتَابَعَةِ تَنْفِذِ مَذْكُورَةِ التَّفَاهُْمِ هَذِهِ.

9. تَدْخُلُ مَذْكُورَةُ التَّفَاهُْمِ هَذِهِ حَيْزَ التَّنْفِذِ مِنْ تَارِيخِ اسْتِلَامِ آخِرِ إِخْطَارِ كِتَابِيٍّ يَقُومُ مِنْ خِلَالِهِ الطَّرْفَانِ بِإِخْطَارِ بَعْضِهِمَا الْبَعْضَ، مِنْ خِلَالِ الْقَنَوَاتِ الدِّبْلُومَاسِيَّةِ، بِاسْتِكْمَالِ إِجْرَاءَاتِهِمَا الْقَانُونِيَّةِ الْدَاخِلِيَّةِ الْمَطْلُوبَةِ لِدُخُولِ مَذْكُورَةِ التَّفَاهُْمِ هَذِهِ حَيْزَ التَّنْفِذِ.

حُرِّرَتْ وَوُقِعَتْ بِمَدِينَةِ أَنْقَرَةَ فِي 13 أَوْغُسْطُسَ 2020 فِي نَسَخَتِهَا بِاللُّغَاتِ الْعَرَبِيَّةِ وَالتُّرْكِيَّةِ وَالْإِنْجِلِيزِيَّةِ وَجَمِيعُهَا مُتَسَاوٍ فِي الْحُجِّيَّةِ، وَفِي حَالَةِ وُجُودِ تَعَارُضٍ بَيْنَ النُّسخِ يَعْتَدُ بِالنُّسخَةِ الْإِنْجِلِيزِيَّةِ

عن حكومة الوفاق الوطني بدولة ليبيا

عن حكومة الجمهورية التركية

د. الطاهر الجهمي  
وزير التخطيط المفوض

روسان بكجان  
وزير التجارة



**Memorandum of Understanding  
Between the  
Government of the Republic of Turkey  
and the  
Government of National Accord of the State of Libya**

To strengthen brotherly ties between our countries Turkey and Libya, and out of the desire of the governments of the two countries to bolster opportunities for cooperation in various fields;

With both governments understanding that the settlement of issues related to projects under contract between Libyan entities and between Turkish companies and Libyan/Turkish joint ventures partnerships ("contracting parties"), may best be done through direct dialogue between them.

In view of the minutes of meeting signed by H.E. Minister of Trade of the Republic of Turkey and H.E. Minister of Planning of the Government of National Accord of the State of Libya at the City of Ankara on 31 January 2019.

The governments of the two countries have reached the following understandings:

1. They emphasize the importance of resuming work on the performance of the development projects in Libya given their direct effect on achieving stability in Libya and laying the foundations for a true partnership between the two countries.
2. They invite the contracting parties who are assigned the performance of the projects to commence direct and immediate consultations within the framework of a constructive dialogue, taking into consideration the extraordinary general circumstances which have resulted in the suspension of work on the projects in the previous phase to fulfill related rights and obligations.
3. They urge the contracting parties to agree on processes for the resumption of work at the projects and find solutions for issues and difficulties, as well as settle relevant rights and obligations in their mutual interest.
4. They encourage the contracting parties to conduct a comprehensive technical and economic assessment of the projects and a feasibility study of their continuity, as well as to determine their priorities, commence work on them or cancel them and liquidate the rights and obligations related thereto and encouraging the contracting parties to reach an agreement on the potential resumption of works and/or the settlement of rights and obligations within 90 days following the entry into force of this MoU; if contracting parties cannot commence the negotiations or reach an agreement or if the project is to be terminated, the contracting parties prepare a final account and settle the respective rights and obligations within 180 days following the entry into force of this MoU.
5. They recommend to exert all efforts to amicably settle any disputes which may arise taking into consideration the current and future interests.



6. The governments will give their best advice and opinion to encourage the contracting parties to reach results, which achieve the aspired goals and reconcile viewpoints, if needed and if the contracting parties request their assistance.
7. The contracting parties are encouraged to reach agreements consistent with their contractual rights and obligations and both Governments will support compliance with such agreements. Both governments support and observe of any obligations that the governments, or their related entities, may have entered into with regards to the projects undertaken by Turkish contractors.
8. The governments agreed that a Joint Working Group constituted at ministerial level shall hold a quarterly meeting with alternating venue between Ankara and Tripoli – or at any other venue they subsequently agree to – in order to follow up the implementation of this MoU.
9. This MoU shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by which the Parties notify each other, through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for the entry into force of this MoU.

Done at Ankara on August 13, 2020, in two original copies in Turkish, Arabic and English languages, all the texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**For the Government of the Republic of  
Turkey**

**For the Government of National Accord  
of the State of Libya**

**Ruhsar Pekcan  
Minister of Trade**

**Dr. Al-Taher Al-Hadi Al-Juhaimi  
Minister of Planning**